

अनुसूचि - १

निवेदनको साथमा आवश्यक कागजातहरू :

- १) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी,
- २) शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी,
- ३) अध्यापन अनुमति पत्रको प्रतिलिपी,
- ४) निरोगिता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- ५) हस्तलिखित व्यक्तिगत निवेदन

अनुसूचि - २

परिच्छेद - ५ नियम नं. ९ र ७ को च संग सम्बन्धित

आधारभूत तह(१-८) तृतीय श्रेणी मातृ भाषा शिक्षकको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परिक्षाको पाठ्यक्रम ढाँचा लिखित परिक्षा पूर्णाङ्क : २००

१. सामान्य परिक्षा : १००

२. विषयगत परिक्षा : १००

लिखित परिक्षा योजना(ध्वस्तभल भकषलबतष्यल कअजभभ)

विषय क्षेत्र	पूर्णाङ्क	उत्तिर्णाङ्क	प्रश्न संख्या	अङ्कभार	परिक्षा प्रणाली	समय
सामान्य परिक्षा	१००	५०	५०	५०×२	वस्तुगत / बहुबैकल्पिक	१ घण्टा
सम्बन्धित विषयको विषयगत परिक्षा	१००	४०	१०	१०×१०		

द्रष्टव्य

१. वस्तुगत / बहुबैकल्पिक परिक्षाको लागि १ घण्टा समय निर्धारण गरिएको छ।

२. वस्तुगत / बहुबैकल्पिक प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर वापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टी गरिनेछ।

३. यस पाठ्यक्रम अन्तर्गतका विषय वस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका कानून(ऐन, कानून, नियम) तथा नीतिहरू परिक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडी संशोधन भइ हटाइएका वा थप गरि गरी कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।

४. सामान्य परिक्षा उत्तिर्णा गरेका उमेदवारले मातृभाषाको विषयगत परिक्षामा सम्मिलित हुन पाउनेछन्।

५. सम्बन्धित विषयको विषयगत परिक्षामा उत्तिर्ण हुने उमेदवारले सामान्य परिक्षामा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको ५० प्रतिशत अङ्क जोडेर लिखित परिक्षाको नतिजा प्रकाशन गरिनेछ।

प्रथम पत्र

लिखित परिक्षा अन्तर्गत सामान्य परिक्षाको पाठ्यक्रम ढाँचा, विषय, क्षेत्र र अङ्कभार

खण्ड	विषय क्षेत्र	परिक्षा प्रणाली	अङ्क भार	प्रश्न संख्या	समय
------	--------------	-----------------	----------	---------------	-----

क	सामान्य ज्ञान	वस्तुगत/ बहुवैकल्पिक	३०	१५	१ घण्टा
ख	शिक्षा सम्बन्धि आधारभूत ज्ञान		४०	२०	
ग	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि		१०	५	
घ	संविधान शिक्षा सम्बन्धि ऐन तथा नियमहरू		१०	५	
ङ	बौद्धिक परिक्षण		१०	५	

आधारभूत तह(१-८) को सामान्य परिक्षको पाठ्यक्रम
खण्ड "क" सामान्य ज्ञान र समसामयिक विषय

१. ब्राम्हाण्ड सम्बन्धि ज्ञानकारी (३०अङ्क)
 - १.१. सौर्य मण्डल : सूर्य,ग्रह,उपग्रह,तारा
 - १.२. पृथ्वी : परिचय, उत्पत्ति र गति
२. विश्वको भूगोल
 - २.१. महासागर, महादेश,भौगोलिक क्षेत्र र विशेषता
 - २.२. अवस्थिति, अक्षांस,देशान्तर,अन्तराष्ट्रिय तिथि रेखा, समय र दूरी
 - २.३. जलवायु, पर्वत श्रृङ्खला, मरुभूमि,भुकम्प,ज्वालामुखि,नदी र हिमनदी
३. नेपालको भूगोल
 - ३.१. भौगोलिक अवस्था,धरातलिय स्वरूप,किसिम र विशेषता
 - ३.२. प्राकृतिक स्रोतहरू,किसिम,उपलब्धता र उपयोग
 - ३.३. भौगोलिक विविधता र जनजिवन
 - ३.४. हावा पानीको किसिम,विशेषता र त्यसको प्रभाव
४. नेपालको इतिहास,संस्कृति र सामाजिक व्यवस्था
 - ४.१. आधुनिक इतिहास : महत्वपूर्ण राजनीतिक घटनाक्रम
 - ४.२. नेपाली समाज : बनौट,सामाजिक प्रथा,परम्परा,मुल्य र मान्यता
 - ४.३. सांस्कृतिक सम्पदा : किसिम,स्थिति,विशेषता,महत्व र संरक्षण
५. नेपालको आर्थिक विकास
 - ५.१. नेपालको अर्थतन्त्रको स्वरूप
 - ५.२. विकासका पुर्वाधारहरू : शिक्षा,स्वस्थ्य,कृषी,उद्योग,यातायात,विद्युत र पर्यटन
 - ५.३. चालु आवधिक योजना र बजेट
६. वातावरण विज्ञान र प्रविधि
 - ६.१. दिगो विकास,नेपालको जलवायुको अवस्था,हरित गृह प्रभाव र वातावरण प्रदुषण
 - ६.२. पारिस्थितिक पद्धति(Ecosystem) : परिचय र प्रकार
 - ६.३. जनसांख्यिकीय,शहरीकरण,बसाइँ सराइ र असर
 - ६.४. जैविक प्रविधि र वैकल्पिक उर्जा

६.५. विज्ञान र प्रविधिको विकास

७. अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध तथा संघ/संस्था

७.१. संयुक्त राष्ट्रसंघ : यसका अंगहरू, विशिष्टीकृत संस्था र तिनका गतिविधिहरू

७.२. क्षेत्रिय संगठन : सार्क र विमस्टेक

८. राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय महत्वका राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक, वैज्ञानिक, सांस्कृतिक लगायत सम्बन्धि जानाकारी।

खण्ड "ख" शिक्षा सम्बन्धि आधारभूत ज्ञान

(४० अङ्क)

१. शिक्षाको परिचय र नेपालको शैक्षिक विकास

१.१. शिक्षाको अर्थ, परिभाषा, स्वरूप, उद्देश्यहरू र कार्यहरू

१.२. नेपालको आधुनिक शैक्षिक इतिहास

१.३. शैक्षिक संगठन र संरचना

२. शिक्षा मनोविज्ञान

२.१. शिक्षा मनोविज्ञान : अर्थ, अवधारणा, आवश्यकता र महत्व

२.२. मानव विकास : वृद्धि र विकासको अवधारणा, चरण र विशेषता

२.३. उत्तर बाल्यावस्था : विशेषता, उत्तर बाल्यावस्थामा देखा पर्ने परिवर्तनहरू (शारीरिक, मानसिक, संवेगात्मक, सामाजिक परिवर्तन) रुचिहरू

२.४. उत्तर बाल्यावस्थाका विद्यार्थीहरूको सामाजिकीकरणमा शिक्षक र अभिभावको भूमिका

३. सिकाइ र प्रभाव पर्ने तत्वहरू

३.१. सिकाइ : परिचय, अर्थ, स्वरूप र प्रभाव पर्ने तत्वहरू

३.२. सिकाइको स्थानान्तरण : अवधारणा, प्रकार, सिद्धान्त र प्रभाव पर्ने तत्वहरू

३.३. उत्प्रेरणा : अवधारणा, आवश्यकता र विद्यार्थीहरूमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू

३.४. पुनर्वल (Reinforcement) : अवधारणा प्रकार र प्रयोग

४. सिकाइ प्रक्रिया र सिकाइका सिद्धान्तहरू

४.१. सिकाइका सिद्धान्त : परिचय, विशेषता र शैक्षिक उपयोगिता

४.२. शास्त्रीय सम्बन्धन सिद्धान्त (Classical Conditioning Theory)

४.३. कार्यपरक सम्बन्धन सिद्धान्त (Operent Conditioning Theory)

५. पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक

५.१. पाठ्यक्रमको परिचय, अवधारणा, उद्देश्य, क्षेत्र र क्रम

५.२. राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६

५.३. पाठ्यक्रममा विविधता व्यवस्थापन, स्थानीय पाठ्यक्रम, एकिकृत पाठ्यक्रम

५.४. पाठ्यक्रम पाठ्यपुस्तक र शिक्षक निर्देशिका र सम्बन्ध

६. शिक्षण सिकाइको योजना, विधि र शिक्षण सामग्री

६.१. शैक्षणिक योजना : अर्थ र आवश्यकता, वार्षिक कार्ययोजना, वार्षिक शैक्षणिक योजना, इकाइ योजना र

दैनिक पाठ्ययोजना

६.२. शिक्षण सिकाइ विधि : अर्थ, शिक्षक केन्द्रित शिक्षण विधि, अन्तरक्रियात्मक शिक्षण विधि, विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षण विधि

६.३. शिक्षण सामग्री : अर्थ, वर्गिकरण, निर्माण, प्रयोग र भण्डारण

७. मुल्याङ्कन र परिक्षा

७.१. मापन र मुल्याङ्कन बीच भिन्नता, मुल्याङ्कनका प्रकार, साधन र विशेषता

७.२. परिक्षाको अर्थ र प्रकार (विषयगत, वस्तुगत, स्तरीकृत र शिक्षक निर्मित परिक्षा)

७.३. प्रश्नपत्र निर्माण, विशिष्टीकरण तालिका, प्रश्नपत्रहरूको विश्लेषण, वैधता र विश्वसनीयता

७.४. निरन्तर मुल्याङ्कन प्रणाली, अक्षराङ्कन पद्धति र नेपालको सन्दर्भमा निरन्तर मुल्याङ्कन प्रणाली व्यवस्था

८.१. कक्षाकोठा व्यवस्थापन : अवधारणा आवश्यकता र महत्व

८.२. कक्षाकोठामा विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, लैङ्गिक, अपाङ्गता, आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक

८.३. शैक्षणिक संगठन : कक्षा शिक्षण, बहुकक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण र मिश्रीत शिक्षण

८.४. विद्यालयमा द्वन्द्व व्यवस्थापन, विपद व्यवस्थापन, सङ्कट व्यवस्थापन

९. शिक्षक पेशागत विकास र शैक्षिक अनुसन्धान

९.१. शिक्षक तालिम र क्षमता विकास

९.२. शैक्षिक अनुसन्धान : अर्थ, आवश्यकता र महत्व

९.३. घटना अध्ययन र कार्यमुलक अनुसन्धान : उद्देश्य र प्रयोग

खण्ड "ग" सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

(१० अङ्क)

१. कम्प्युटर : परिचय, प्रकार, हार्डवेयर, सफ्टवेयर र अफिस प्याकेज (वर्ड, एक्सेल, पावर प्वाइन्ट)

इमेल, इन्टरनेट

२. विद्यालयमा प्रयोग गरिने साधारण सफ्टवेयर सम्बन्धि आधारभूत ज्ञान

३. शिक्षण सिकाइमा सूचना प्रविधि तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग (श्रव्य, दृश्य तथा अन्तरक्रियात्मक

डिजिटल सामग्री, ई-पस्तकालय), विकास र व्यवस्थापन

४. साइबर अपराध र सुरक्षा सम्बन्धि आधारभूत ज्ञान

खण्ड "घ" संविधान, शिक्षा सम्बन्धि ऐन तथा नियमहरू

(१० अङ्क)

१. नेपालको संविधान (मौलिक हक र राज्यका निर्देशक सिद्धान्तहरू)

२. शिक्षा ऐन, २०२८

३. शिक्षा नियमावली, २०५९

४. शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७

५. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (शिक्षा सम्बन्धि)

खण्ड "ङ" सामान्य बौद्धिक परीक्षण (General Mental Ability Test)

(१० अङ्क)

१. शाब्दिक बौद्धिक परीक्षण (Verbal Intelligence Test)

१.१. शब्द ज्ञान परीक्षण (Word Knowledge Test)

१.२. सपरूपता (Analogies)

- १.३. शाब्दिक वर्गिकरण (Verbal Classification)
- १.४. विपरीतार्थक, समानार्थी (Antonyms, Synonyms)
- १.५. शाब्दिक पजलहरु, अमिलदा शब्दहरु (Verbal Puzzles Including Jumbled Words)
२. गणितीय क्षमता (Mathematical Ability)
 - २.१. श्रेणीक्रम समस्याहरु (Series Problems)
 - २.२. छुटेका सङ्ख्याहरु पुरा गर्ने (Fill in The Missing Numbers)
 - २.३. गणितीय पजलहरु (Mathematical Puzzles)
 - २.४. भिन्न र दशमलव (Fraction and Decimal)
 - २.५. प्रतिशत र अनुपात (percentage and Ratio)
 - २.६. नाफा, नोक्सान, कार्य र समय (Profit, loss, Time and Work)
 - २.७. तथ्याङ्क परीक्षण, विश्लेषण र प्रमाणीकरण (Data Checking, Data Interpretation and Verification)
३. स्थानिक तार्किक सिप (Spatial Reasoning Skills)
 - ३.१. वस्तु मिलान (Object Assembly)
 - ३.२. अङ्क संकेत/कोडिङ (Digit Symbol/Coding)
 - ३.३. चित्र मिलान (Picture Arrangement)
 - ३.४. चित्र पुरा गर्ने (Picture Completion)
 - ३.५. मेट्रिक्स रिजनिङ (Matrix Reasoning)
४. दृश्यात्मक/धारणात्मक सीप (. Visual/Perceptual Skills)
 - ४.१. सीमित सूचनाको आधारमा निष्कर्ष (Stringing Separate related Pieces of Information)
 - ४.२. समान प्रकारका वस्तु पहिचान (Picking out identical things from a collection)
 - ४.३. असमान वस्तु/चित्र पहिचान (identifying the odd out)

दोस्रो पत्र (विषयगत)

आधारभूत तह(१-८) खुल्ला प्रतियोगितात्मक विषयगत परिक्षाको पाठ्यक्रम - २०८१

पूर्णाङ्क : १००

उत्तिर्णाङ्क : ४०

अध्यक्ष
शिव अधिकारी

समय : ३ घण्टा

खण्ड "क"

१. शैक्षणिक योजना र कक्षाकोठा व्यवस्थापन

१.१. शैक्षणिक योजना : परिचय, आवश्यकता, निर्माण र प्रयोग (वार्षिक कार्यतालिका, वार्षिक शैक्षिक योजना, एकाइ योजना, दैनिक पाठयोजना र दैनिक कार्यतालिका), कक्षाकोठा व्यवस्थापन (अवधारणा र महत्व, कक्षाकोठाको वातावरण र बसाइ व्यवस्थापन)

१.२. शैक्षणिक व्यवस्थापन : कक्षा शिक्षण, बहुकक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण कक्षाकोठामा विविधता व्यवस्थापन (भाषिक, सामाजिक सिकाइ क्षमता, बौद्धिक र शारीरिक)

१.३. शैक्षिक सामग्री र शैक्षिक सुधार : शैक्षिक सामग्रीका प्रकार र निर्माण, प्राथमिक तहमा अध्यापन हुने विषयहरूको विषयगत शैक्षिक सामग्री निर्माण र प्रयोग

१.४. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध : विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता र दायित्व, समुदायको विकासमा विद्यालयको योगदान, विद्यालय र समुदाय बीच सम्बन्ध

२. बाल मनोविज्ञान

२.१. बाल मनोविज्ञान : अर्थ, क्षेत्र, आवश्यकता र महत्व

२.२. मानव वृद्धि र विकास : वृद्धि र विकासको अवधारण, मानव विकासका विशेषताहरू र मानव विकासका चरणहरू

२.३. पूर्व वाल्यावस्था तथा उत्तर वाल्यावस्था : परिचय, विकासात्मक कार्य, विशेषताहरू, शारीरिक र संवेगात्मक परिवर्तन तथा प्रभाव, रुचिहरू, संकटहरू, पूर्व वाल्यावस्था र उत्तर वाल्यावस्थाका विद्यार्थीको सुरक्षित विकासमा शिक्षक र अभिभावको भूमिका

२.४. सिकाइ : अर्थ, स्वरूप र शैलिहरू, परिपक्वता र सिकाइ बीच अन्तरसम्बन्ध, स्व प्रतिविम्बन र सिकाइ, सिकाइमा स्थानान्तरण, स्मरण र विस्मरण, उत्प्रेरणा र सिकाइ

३. शिक्षण विधि र विद्यार्थी मुल्याङ्कन

३.१. शिक्षण विधि : प्राथमिक तहमा अध्यापन हुने विषयहरूको विषयगत शिक्षण विधि (परिचय, विशेषताहरू, शिक्षण विधिको वर्गिकरण र प्रयोग), पाठ्यपुस्तक र शिक्षक निर्देशिकासँग शिक्षण विधिको सम्बन्ध

३.२. शैक्षणिक विधि : अर्थ, परिभाषा, महत्व, वर्तमान अभ्यास, व्यवस्थापन र प्रयोग

३.३. परिक्षा र मुल्याङ्कन : परिक्षाको अवधारणा, उद्देश्य, प्रकारहरू, शिक्षक निर्मित परिक्षा मुल्याङ्कनको अवधारणा, उद्देश्य, प्रकारहरू, मुल्याङ्कनका साधनहरू, प्रयोग र विधि तथा प्रक्रियाहरू

३.४. मुल्याङ्कनका अन्य साधनहरू : अवलोकन, श्रेणीमापन, रुजु सूचि, सञ्चित अभिलेख र कार्यसंचयिका

४. मातृभाषा शिक्षण

४.१. मातृभाषा : परिचय, इतिहास, अवधारणा, आवश्यकता र महत्व

४.२. मातृभाषा भाषिक सीप शिक्षण : भाषिक सीप (सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ) सम्बद्ध शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप र शैक्षिक सामग्रीको प्रयोग, पढाइका तत्वहरू (ध्वनी सचेतना, लेख्य वर्ण सचेतीकरण, शब्द भण्डार, पढाइ प्रवाह, बोध र लेखाइ)

अध्यक्ष
अधिकारी

४.४. मातृभाषा व्याकरण शिक्षण : वर्णविन्यास तथा लेख्य चिन्हको परिचय, प्रयोग, शब्दकोश प्रयोग, शब्द भण्डार र उखान टुक्का, शब्द रचना, वाक्य रचना र वाक्यान्तरण

४.५. मातृभाषा शिक्षणमा प्रयोग गरिने शिक्षण विधिहरू तथा मुल्याङ्कनका प्रचलित युक्ति तथा साधनहरू

४.६. बोध अभिव्यक्ति र सिर्जनात्मक लेखन : अनुलेखन, श्रुतिलेखन, अनुच्छेद लेखन, बुँदा लेखन, सारांश लेखन, चिट्ठी लेखन, निवेदन, शुभकामना कार्ड, निमन्त्रणा कार्ड, वादविवाद र संवाद लेखन।

५. सामाजिक अध्ययन तथा मानव मुल्य शिक्षा

५.१. सामाजिक अध्ययन : परिचय र महत्व, एकिकृत पाठ्यक्रममा मेरो सेरोफेरो र शि.अ.क.

५.२. समाज र सस्कृति : समाज र सस्कृति र मानविय सम्बन्ध तथा सामाजिक समस्या, कारण र समाधानमा सरकारी र गैरसरकारी निकायहरूको भूमिका

५.३. हाम्रो पृथ्वी, र भूगोल : पृथ्वीको परिचय र वनौट, विश्व मानचित्रमा नेपालको अवस्थिति, नेपालको भौगोलिक र प्रशासनिक विभाजन

५.४. ऐतिहासिक गतिविधि : नेपालको प्राचिनकाल, लिच्छवी काल र मल्लकालको सामान्य जानाकारी, आधुनिक नेपालको निर्माणमा पृथ्वीनारायण शाहको योगदान, वि.सं. २००७ सालको क्रान्तिको उपलब्धी, नेपालमा संघिय गणतन्त्रको परिचय र विशेषता

५.५. नागरिक सचेतना र मानव मुल्य शिक्षा : नागरिक शिक्षा, नागरिकका मौलिक हक र अधिकार, सामाजिक मुल्य र मान्यताहरूमा आधारित शिक्षा, नेपालको राज्य संरचना (संघ, प्रदेश र स्थानीय निकाय) र स्थानीय तहहरूको गठन प्रक्रिया तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

खण्ड "ख"

६. गणित शिक्षण

६.१. ज्यामिति : समतलीय चित्रहरू त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त सम्बन्धि ज्ञान तथा समस्या समाधान

६.२. अंकगणित : अंक र संख्याको ज्ञान, गणितका आधारभूत क्रियाहरू, भिन्न र दशमलव, प्रतिशत, समुहका प्रकार र क्रियाहरू, दुरी, परिमिति, क्षेत्रफल र आयतन, समय, मुद्रा र नापतौल

६.३. बीज गणित : बीज गणितीय अभिव्यञ्जनहरूको जोड, घटाउ, गुणन, भाग, सरलीकरण तथा समिकरण

६.४. गणित शिक्षण संबद्ध विषयहरू : आधारभूत तह (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रममा गणितको स्थान र शिक्षण, गणित शिक्षण र शिक्षकको पेशागत विकासमा प्रविधिको प्रयोग

७. विज्ञान तथा प्रविधि शिक्षण

७.१. विज्ञान अध्ययन, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि : विज्ञान अध्ययनमा खोज, अवलोकन र प्रयोग, लम्बाइ, चौडाइ पिण्ड र समयको नाप, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि, विज्ञान शिक्षणमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

७.२. जीव र वातावरण : जीवको वर्गिकरण, जीवलाई असर पार्ने वातावरणिय तत्वहरू, जनावरको वर्गिकरण (ढाड भएका र ढाड नभएका), विरुवाहरूको वर्गिकरण (जमिनमा र पानिमा पाइने, फूल फुल्ने नफुल्ने, एक दलीय र दुई दलीय)

७.३. जीवन प्रक्रिया : जनावर र विरुवाका जीवन प्रक्रिया, विरुवाका विभिन्न भागहरू र तीनका कार्य, जनावर र विरुवामा हुने प्रजनन प्रक्रियाको सामान्य जानकारी

अध्यक्ष
अधिकारी

७.४. पदार्थ र शक्ति : पदार्थको प्रकार(पानी, हावा र चट्टान), पदार्थका भौतिक गुणहरू, शक्तिका विभिन्न स्वरूपहरू(परिचय, महत्व, स्रोतहरू र उपयोगिता)

७.५. अन्तरिक्ष : सूर्य र सौर्य परिवार

८. स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा तथा सिर्जनात्मक कला

८.१. व्यक्तिगत स्वच्छता तथा वातावरणिय सरसफाइ : व्यक्तिगत सरसफाइ, वातावरणिय सरसफाइ, फोहर व्यवस्थापन तथा कुहिने फोहरवाट जैविक मल निर्माण

८.२. प्राथमिक उपचार : परिचय, महत्व, पारिवारिक र सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा, घर विद्यालय र खेल मैदानमा हुने दुर्घटना, प्राथमिक उपचार तथा दुर्घटनावाट बच्ने उपायहरू, धुम्रपान, मध्यपान र लागु पदार्थको दुर्व्यसनवाट व्यक्ति, परिवार र समाजलाई पार्ने असर र यसवाट बच्ने उपाय

८.३. शारीरिक शिक्षाका आधारभूत सीपहरू : गतिशिल अवस्थाका सीपहरू(दौड, रिलेखेल, हाइजम्प, लडजम्प आदि), स्थिर अवस्थाका सीपहरू, साधारण तथा स्थानीय खेलहरू, कवाज र शारीरिक व्यायम, योग, योगासन र योगाभ्यास

८.४. सिर्जनात्मक कला परिचय, महत्व एकीकृत पाठ्यक्रममा सिर्जनात्मक कलाको समावेश कला संगीत कलाभिन्न पार्ने विषयवस्तुहरूको सामान्य परिचय र उद्देश्य, विषयवस्तु र परिभाषा

९. भाषा/पाठ्यक्रम

९.१. पाठ्यक्रम अर्थ, परिभाषा, महत्व, तत्वहरू, पाठ्यक्रम निर्माणका आधारहरू र प्रथमिक पाठ्यक्रम संरचना

९.२. स्थानीय पाठ्यक्रम : परिचय, महत्व र

विद्यालय तहमा स्थानीय पाठ्यक्रम सम्बन्धमा भएको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणका प्रक्रिया र प्रयोग

९.३. स्थानीय पाठ्यक्रम कार्यान्वयन र सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू जनशक्ति व्यवस्थापन, पाठ्यपुस्तक व्यवस्था, बहुभाषी समाज र भाषिक विविधता

९.४. नेपालमा मातृभाषा तथा स्थानीय भाषा सम्बन्धमा भएका नीतिगत प्रयास : संवैधानिक व्यवस्था, कानूनी र संरचनात्मक व्यवस्था